

עפ"ת 38757/04/19 - דבורה לוי נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ת 38757-04-19 לוי נ' מדינת ישראל
תיק חיצוני: 12502/2010
לפני כבוד השופט ערן קוטון
מערכת
נגד
משיבה
מדינת ישראל
פסק דין

1. לפני ערעור על פסק דינו של בית משפט השלום לתעבורה בעכו (להלן: "בית משפט קמא") שניתן בגדרי ת"ד 3125-04-15.

כתב האישום

2. לפני בית משפט קמא הונח כתב אישום בו יוחסו למערערת עבירות של גרימת נזק לרכוש או אדם, לפי תקנה 21(ב) לתקנות התעבורה, תשכ"ה -1961 (להלן: "תקנות התעבורה"); נהיגה רשלנית, לפי סעיף 2)62(2) לפקודת התעבורה [נוסח חדש] (להלן "פקודת התעבורה") ביחד עם סעיף 2)38(2) לפקודת התעבורה; סטייה מנתיב, לפי תקנה 40(א) לתקנות התעבורה; חבלה של ממש, לפי סעיף 3)38(3) לפקודת התעבורה.

3. על פי עובדות כתב האישום, בתאריך 2.6.10 בשעה 07:45 לערך, נהגה המערערת ברכב פרטי (להלן גם: "הרכב") בנתיב הימני בכביש מס' 4. בסמוך להגעתה לפנייה ל"חצרות יוסף", סטה רכב המערערת לנתיב השמאלי ופגע עם צדו השמאלי בקטנוע (להלן: "הקטנוע") שהיה נהוג בידי יוסי אבגיל (להלן: "רוכב הקטנוע") אשר נסע בנתיב השמאלי במקביל למערערת (להלן: "התאונה"). המערערת הסיטה רכבה מנתיב נסיעתה שלא בבטחה תוך גרימת הפרעה וסיכון. כתוצאה מהתאונה נגרמה לרוכב הקטנוע חבלת ראש שכללה שברים בגולגולת, והוא נזקק לאשפוז. כן ניזוקו כלי הרכב המעורבים.

ההליך בבית משפט קמא

4. תחילה הוגש כתב האישום לבית משפט קמא ביום 29.7.12 בגדרי ת"ד 8001-07-12. בהמשך השופט אליו הועבר הטיפול בהליך פסל את עצמו ושופט נוסף העביר את התיק נוכח פרישתו הצפויה. בהמשך, לפני שופט שלישי, הודע כי הוגשה בקשה לביטול האישום נוכח פטירתו המצערת של הבוחן שעשה לחקירת האירוע (להלן: "הבוחן הראשון") והפגיעה הצפויה בהגנת המערערת בהיעדר אפשרות לחקרו. הוסכם כי תיקבע תזכורת פנימית על מנת שהמשיבה תודיע אם בכוונתה להמשיך בניהול ההליך. בית

משפט קמא קבע כי עד ליום 10.9.13 תודיע המשיבה עמדתה לעניין ביטול האישום. משום מה, מבלי שהובהר מדוע, הודעת המשיבה נמסרה לבית משפט קמא רק לאחר כשנה ומחצה, ביום 8.3.15. המשיבה הודיעה כי בכוונתה להמשיך בניהול ההליך וטענותיה לעניין חומר החקירה הנוגע לבוחן הראשון שנפטר יועלו במהלך ההליך. בית משפט קמא החליט כי "לאורהזמןהרבשחלףראויכיבירור האישוםייעשהבמסגרתתיקחדששייפתח". כן הורה על ביטול כתב האישום בטרם הקראה. בית משפט קמא הורה למשיבה להגיש כתב אישום חדש בהקדם "ככל שתימצא לנכון לעשות כן".

5. ביום 15.4.15 הגישה המשיבה מחדש את כתב האישום. ביום 20.9.15 כפרה המערערת במיוחס לה אך השופט שדן בתיק הורה על העברתו לשופט אחר. בדיון שהתקיים ביום 2.11.16 הוברר כי נערכה השלמת חקירה וכי בוחן נוסף בחן את ממצאי הבוחן הראשון וערך חוות דעת (להלן: "הבוחן השני"). המערערת ביקשה להורות על ביטול האישום מכוח טענת הגנה מן הצדק ובית משפט קמא הורה על הגשת טיעוני הצדדים בכתב. לאחר הגשת הטענות, ביום 28.6.17 דחה בית משפט קמא את הבקשה והותיר את כתב האישום על כנו. הדיון נדחה לשמיעת הוכחות. כך קרה שפרשת התביעה החלה להישמע ביום 21.1.18.

6. מטעם המשיבה העידו שוטר שהגיע לזירת ההתרחשות והבוחן השני שקיבל את התיק להשלמת חקירה בשנת 2016 לאחר שהמסמכים המקוריים (ת/2 - ת/12) נערכו בידי הבוחן הראשון. המערערת העידה להגנתה.

לתיק בית משפט קמא הוגשו דוח פעולה (ת/1), לוחות תצלומים (ת/2, ת/3, ת/4, ת/5), דוח נזקים (ת/6), סקיצה (ת/7), תרשים (ת/8), דוח בוחן שנערך בידי הבוחן הראשון (ת/9, למעט המסקנות שבסעיף 14), מזכרים (ת/10, ת/11, ת/12), הודעות המערערת (ת/13, ת/14), דוח הבוחן השני (ת/15), לוח תצלומים + הסברים (ת/16), סקיצת שדה ראייה (ת/17), דוח פעולה (ת/18), הודעת רוכב הקטנוע (ת/19) ותיעוד רפואי בעניינו (ת/20). בהודעתו מסר רוכב הקטנוע כי אינו זוכר דבר מהתאונה, לכן אף לא זומן לעדות.

הכרעת הדין

7. בהכרעת דין מפורטת ומנומקת שניתנה ביום 6.1.19 קבע בית משפט קמא כי עובדות כתב האישום הוכחו מעבר לכל ספק סביר והרשיע את המערערת במיוחס לה.

טענתה העיקרית של המערערת היתה כי מקום התאונה היה בנתיב נסיעתה, הנתיב הימני, והיא לא סתתה לנתיב השמאלי, נתיב נסיעת הקטנוע. היא הסבירה שסמוך לצומת "לוחמי הגטאות" שקלה לעבור לנתיב השמאלי מאחר שבנתיב נסיעתה נסעו מספר משאיות. היא התקרבה לצומת באטיות משום שבאותה עת אור הרמזור בצומת היה אדום. לאחר שהביטה במראה השמאלית ובמראה העליונה הבחינה ברכב מסוג טרניזיט מאיץ ואפשרה לו לעקוף את רכבה. בינתיים אור הרמזור שבכיוון נסיעתה התחלף והיא החליטה להישאר בנתיב הימני. אז, קיבל רכבה מכה במראה השמאלית מהקטנוע שפגע בו. תחילה לא הבינה ממה נפגע רכבה. בהמשך ראתה את רוכב הקטנוע לאחר שנפל. המערערת טענה שרכבה היה במהלך ההתרחשות בכללותה

בנתיב הנסיעה הימני גם בעת שקיבל מכה מהקטנוע. עוד אמרה שרכבה היה במקום הנראה בתצלומים שהוגשו לתיק בית המשפט וזה אף היה מיקומו בעת התאונה. היא אישרה כי פנס האיתות השמאלי ברכבה פעל בעת שאירעה התאונה. למרות שהחליטה שלא לעבור לנתיב השמאלי לא הספיקה להפסיק את האיתות לפני התאונה.

8. בית משפט קמא העדיף את מסקנותיו של הבוחן השני אשר קבע כי ההתנגשות בין כלי הרכב אירעה בנתיב נסיעתו של הקטנוע, קרי בנתיב השמאלי. בית משפט קמא ציין כי מדובר בבוחן ותיק ומנוסה אשר מסקנותיו לא נסתרו, לא באמצעות חוות דעת נגדית ולא בכל דרך אחרת. בית משפט קמא ציין את הממצאים עליהם התבסס, בין היתר, הימצאות סימן בלימה באורך של ארבעה מטרים, בנתיב השמאלי, הסבריו של הבוחן השני שלפיהם סימן הבלימה השבור בקצהו כאשר השבר בקצה סימן הבלימה מלמד על הפגיעה בקטנוע, התמונות שהוצגו שהצביעו על גלגליו השמאליים של הרכב הנמצאים בנתיב השמאלי והמערערת עצמה העידה כי עצרה את הרכב במקום מיד לאחר ההתנגשות, היינו בסטייה קלה לנתיב השמאלי. צוין כי יתר הממצאים בזירה מצביעים על כך שההתנגשות אירעה בנתיב השמאלי ובכלל זה המקום בו נמצא הקטנוע שכוב על צדו.

נקבע כי עדותה של המערערת לעניין אי סטיית לנתיב השמאלי אינה מתיישבת עם הממצאים בזירה והסבריה אינם מתקבלים על הדעת. צוין כי גרסתה מתפתחת ואינה עקבית. נוכח האמור קבע בית משפט קמא כי המערערת נהגה בחוסר זהירות וזאת בהתאם ל"כלל הדרך", ומבלי שבדקה כי הנתיב (השמאלי) פנוי בטרם הסיטה רכבה לעברו.

9. אשר למחדלי החקירה להם טענה המערערת, ביניהם הטענה כי לא בוצעו פעולות בדיקה הכרחיות כגון בדיקת שדה הראייה לאחר מתוך הרכב, התאמת נזקים בין החרוץ הראשון בכביש לבין הקטנוע, מיקום הרכבים המעורבים עובר לתאונה ומהירות נסיעתו של הקטנוע, נקבע כי אין בהם כדי לבטל את ממצאי החקירה ומסקנותיה.

בית משפט קמא התייחס באריכות לטענה כי לא נעשתה בדיקה ראויה של שדה הראייה לאחר ולא נבדקו "השטחים המתים" במראות רכבה של המערערת, אף לא נקבעה מהירות הקטנוע ומיקומו בשניות שלפני ההתנגשות. בהקשר זה קבע בית משפט קמא -

"כל אלו אינם רלבנטיים, למעשה, להגנת הנאשמת, כאשר הנאשמת אינה טוענת כי עברה מנתיב לנתיב, ואף דבקה היא בגרסתה, כי התאונה התרחשה בנתיב הימני, ולא בשמאלי. אילו טענה הנאשמת, כי אכן עברה לנתיב השמאלי, אלא שעשתה כן לאחר שנקטה את כל אמצעי הזהירות הנדרשים, אותה, הסתכלה במראות ווידאה שהשטח פנוי, אכן ניתן היה לצפות כי המשטרה תבחן את טענותיה, ותבחן את האפשרות כי למרות נקיטת כל אמצעי הזהירות הללו הייתה התאונה בלתי נמנעת מבחינת הנאשמת, אם בשל הפרעה בשדה הראייה לאחר ואם בשל מהירות הקטנוע; אלא שזו אינה גרסת ההגנה, ולפיכך - אותם מחדלים בחקירת התאונה אינם רלבנטיים להגנת הנאשמת, ואין בהם כדי ליצור ספק סביר לטובתה". צוין כי שעה שאותם מחדלים נטענים כלל אינם רלבנטיים להגנת המערערת, אפילו אם היה הבוחן מבצע את כל פעולות החקירה

שעליהן הצביעה המערערת לא היה בכוחן ליצור ספק סביר ביחס לאשמת המערערת. יתרה מכך, המערערת עצמה אישרה כי שדה הראייה היה תקין, המראות היו תקינות וניתן היה לראות לאחור ללא הגבלה.

10. טענה נוספת אליה התייחס בית משפט קמא בהכרעתו היא טענת המערערת המתבססת על תקנות 60 ו-61 לתקנות התעבורה. על פי הטענה תקנה 61 קובעת כי כאשר נהג מאותת, חייב כל נוהג רכב הבא בעקבותיו להאט, לנהוג בזהירות ולעצור אם יש צורך בכך כדי לאפשר לנהג הרכב שלפניו לפנות, לסטות, להאט או להיעצר ללא הפרעה. נוכח האמור מנוע היה רוכב הקטנוע מביצוע עקיפה של הרכב וחובה היה עליו לאפשר למערערת לפנות בבטחה.

בית משפט קמא לא קיבל את הטענה וקבע כי אין בהוראת התקנה כדי להקים הגנה למערערת שכן אין האיתות פוטר את הנהג המאותת מלנקוט אמצעי זהירות כנדרש ומהחובה לסטות מנתיב הנסיעה רק אם הסטייה לא תגרום להפרעה או לסיכון.

גזר הדין

11. לאחר שנשמעו טיעוני הצדדים ולאחר ששמע את עדות רוכב הקטנוע, החליט בית משפט קמא להשית על המערערת את רכיבי הענישה שלהלן - פסילה מלקבל או מלהחזיק רישיון נהיגה למשך תקופה בת שישה (6) חודשים; פסילה מלקבל או מלהחזיק רישיון נהיגה לתקופה של שמונה (8) חודשים, וזאת על תנאי למשך שנתיים לבל תעבור עבירה בה הורשעה או אחת העבירות המפורטות בתוספת הראשונה או בתוספת השנייה לפקודת התעבורה; תשלום קנס בסך 1,000 ₪; תשלום פיצוי לנפגע בסכום של 10,000 ₪.

המערערת הגישה בקשה לעכב ביצוע פסק הדין, למעט רכיב הפיצוי. המשיבה הסכימה לעיכוב ביצוע רכיב הפסילה בפועל בלבד וכך הוחלט.

הערעור

12. המערערת ממאנת להשלים עם פסק דינו של בית משפט קמא.

טענות המערערת

13. בהודעת הערעור נטען כי בית משפט קמא טעה עת לא הורה על ביטול האישום מחמת הגנה מן הצדק. מדובר בתאונה שהתרחשה בשנת 2010, כתב האישום הוגש תחילה בחודש יולי 2012 והתיק עבר משופט לשופט. לאחר שההגנה העלתה טענה כי קיימת בעייתיות ראייתית נוכח מותו של הבוחן הראשון בקשה המשיבה לבחון ראיותיה. על אף שהודיעה לבית משפט קמא כי היא מבקשת להמשיך בהליך ביטול בית משפט קמא את כתב האישום וקבע כי לאור הזמן שחלף על המשיבה להגיש כתב אישום חדש ככל שתימצא לנכון לעשות כן. המשיבה הגישה את כתב האישום מחדש ורק לאחר מכן

הורתה על ביצוע השלמות חקירה. נגרם למערערת עינוי דין בהליך שחסרות בו ראיות. היה על בית משפט קמא לערוך איזון מתאים, להתחשב בכך שמדובר במערערת נורמטיבית ולבטל את כתב האישום, בפרט נוכח חלוף הזמן, הקרבה לתקופת ההתיישנות, ונסיבותיה האישיות של המערערת אשר התאלמנה במהלך התנהלות ההליך.

14. לגופו של עניין נטען שלא היו בידי בית משפט קמא נתונים מספיקים בכדי להרשיע את המערערת. מעדותו של הבוחן השני עלה כי לא ביצע ניסוי שדה ראיה לאחור אלא לפני בלבד. הבוחן השני לא ידע מה מידות רכב המערערת או מידות הקטנוע. הוא לא ידע להגיד מה הייתה מהירות כלי הרכב, לא ידע למסור בכמה התבטאה הסטייה לנתיב נסיעת הקטנוע, לא ידע להגיד היכן היה הקטנוע שניות לפני התאונה, האם היה מאחורי רכב המערערת ויצא לעקיפה וכדו'. שאלות אלו נותרו ללא מענה על אף שהתשובות להן הן מכריעות לעניין הבנת התמונה בכללותה. מסקנתו של בית משפט קמא שלפיה המשיבה הוכיחה את האשמה מעל לכל ספק סביר אינה מתאימה למצב הראייתי.

15. נטען כי שני העדים היחידים שיכולים היו לשפוך אור על אופן התרחשות התאונה, הבוחן הראשון שנפטר ורוכב הקטנוע, לא העידו בבית המשפט. לא נעשה ניסיון למצוא את נהג הטרנזיט אשר המערערת טענה כי עבר בנתיב השמאלי לפני הקטנוע. גם פעולות החקירה הנוספות שבוצעו לא הביאו למידע הנדרש. לאור האמור נגרם נזק בלתי הפיך לזכותה של המערערת להליך הוגן והיה על בית משפט קמא לזכותה.

16. אשר לקביעת בית משפט קמא כי המערערת לא המציאה חוות דעת נגדית, נטען כי חובתה של המשיבה להוכיח את האשמה מעל לכל ספק סביר ואין זו חובתה של המערערת להביא ראיות לסתור. כן נטען שתקנה 61 לתקנות התעבורה מטילה אחריות מוגברת על נהג הקטנוע מהטעם שנקודת המבט של נהג הנוסע מאחור טובה יותר באשר למתרחש לפניו בכביש. בהיעדר ידיעה על מיקומו של הקטנוע זמן קצר כל כך לפני התאונה, ומשלא הובררה מהירות נסיעתו, לא ניתן לשחרר את רוכב הקטנוע מאחריות לתאונה.

17. המערערת הפנתה לפסיקה התומכת בטענותיה שלפיה בהיעדר ממצאים עובדתיים כגון ניסוי שדה ראיה תקין הכולל תרשים, ממצא על אודות מסלול הנסיעה של הרוכב הנפגע, נתונים עובדתיים על אודות מרחקים, זמנים ומהירות נסיעת כלי הרכב המעורבים ועוד, זוכו נהגים בהליכים פליימיים.

18. לטענת המערערת גם במישור העונש החמיר עמה בית משפט קמא יתר על המידה.

בית המשפט התבקש להורות על ביטול רכיב הפסילה בפועל לאור חלוף הזמן ועברה התעבורתי הקל של המערערת, כמו גם העובדה שהתאלמנה לאחרונה. נטען כי אף רכיב הפסילה המותנית שהוטל על המערערת חורג בצורה קיצונית מעונשים המוטלים במקרים זחים.

19. בדיון חזר ב"כ המערערת ארוכות על טענותיו הרבות. לטענתו, לא בכדי ניתנה הנחיה בנוגע למשך טיפול בתיקים טרם הגשת כתב אישום. הימשכות ההליכים גרמה בשלבים הראשונים לבית משפט קמא להורות על ביטול האישום. המשיבה בחרה לשוב ולהגיש את כתב האישום, אך רק לאחר הגשתו, חמישים וחצי שנים מאוחר יותר החל הבוחן השני לבצע פעולות חקירה. כך הוארכה באופן מלאכותי תקופת ההתיישנות. היה על בית משפט קמא אפוא לבטל את כתב האישום. נטען כי נשמט הבסיס להרשעה בתאונה עקב מחדלי החקירה הרבים. נטען כי בתקנה 61 נקט המחוקק בלשון שאינה משתמעת לשתי פנים. משאין חולק כי המערערת אותה הרי קמה חובת זהירות לרכב שמאחור, במקרה זה לנהג הקטנוע. נטען כי חסרים חישובים מתאימים בדבר השאלה אם היה ניתן למנוע את התאונה. אף לא נערכו בדיקות בדבר שדה הראיה של המערערת לאחר ובדבר מהירות הקטנוע, כמו גם נתיב נסיעתו עובר לתאונה. העד שהיה במקום, הבוחן הראשון, מטבע הדברים לא נחקר, והרשעת המערערת מבוססת על עצם קרות התאונה.

אשר לעונש נטען כי אין היגיון לפסול את המערערת בפועל מלנהוג שעה שהתאונה התרחשה לפני למעלה מתשע שנים. המערערת כיום אלמנה וחייה בגפה. פסילתה מלנהוג תגרום לה עוול לא מידתי. בית המשפט נתבקש לזכות את המערערת ולחילופין לבטל את רכיב הפסילה בפועל תוך קיצור רכיב הפסילה המותנית.

טענות המשיבה

20. לטענת המשיבה דבקוה בהליך דנן נטועה בנזק הכבד שנגרם לרוכב הקטנוע שסבל חבלת ראש הכוללת שברים בגולגולת, בעקבותיה נזקק לאשפוז. על רקע זה החלטת בית משפט קמא לדחות את עתירת המערערת להגנה מן הצדק היא החלטה מאוזנת. חלק ניכר מהימשכות ההליך במקרה דנן אינו קשור בהתנהלות המשיבה. נוסף על כך, חלוף הזמן לא הצדיק את ביטול כתב האישום, תוך שקלול האינטרסים השונים ובכללם חשיבות המאבק בתאונות הדרכים וטיפול ברשלנות שגורמת להן. במקרה זה לא הוארכה תקופת ההתיישנות באופן מלאכותי והגשתו המחודשת של כתב האישום נכפתה על המשיבה בהחלטת בית משפט קמא שניתנה ביום 8.3.15.

21. אשר להשלמת החקירה שבוצעה לאחר הגשת כתב האישום בשנית, מדובר בפעולת הבוחן השני שבחן את אותם ממצאים שנאספו בידי הבוחן הראשון ואשר מחדש את מסקנותיו של הבוחן הראשון שהלך לעולמו. מהות ההשלמה היתה בעצם אישוש אותן מסקנות באמצעות הבוחן השני ואין מדובר בקבלת חומרי חקירה חדשים.

22. אשר למחדלי החקירה, לרבות אי בדיקת המהירות בה נסע הקטנוע, נטען כי הכרעת הדין קבעה, בין היתר, כי אין לכך רלבנטיות. זאת כיוון שהמערערת לא סתרה את "כלל הדרך" ולא הוכיחה כי לא התרשלה. מהירות הקטנוע הייתה רלבנטית אם המערערת הייתה גורסת כי הביטה במראה, הבחינה בקטנוע, התרשמה שהוא רחוק דיו, ורק אז, עת סברה שפעולתה בטוחה, סתתה לנתיב השמאלי. לו היה מוכח שהקטנוע חרג מן המהירות בצורה משמעותית, יכול היה הדבר להטיל ספק סביר בקשר הסיבתי בין פעולת המערערת לבין התאונה. אלא שהמערערת עמדה על כך שרכבה נותר בנתיב הימני ושהתמונות שצולמו והוגשו מתעדות את מצב הרכב בעת התאונה.

23. אשר לקביעה כי התאונה אירעה בנתיב השמאלי ולא בנתיב הימני, נטען כי סימני הבלימה מוכיחים שהקטנוע בלם בנתיב השמאלי וגם המפגש בין שני הרכבים אירע בנתיב השמאלי. הקטנוע כולו נראה לאחר התאונה מוטל בנתיב השמאלי. נוסף על כך, האגף השמאלי של הרכב נמצא בנתיב השמאלי. הבוחן השני נחקר בחקירה נגדית ולא נחשפו בקיעים כלשהם במסקנותיו בהקשר דנן. מדובר בממצאים אובייקטיביים שלא ניתן להסבירם אלא בהתרחשות התאונה בנתיב השמאלי. לא ייתכן שהקטנוע סטה עד לנתיב הימני ולא נמצאו סימני בלימה שמגיעים לנתיב זה או אפילו פער בין סימני הבלימה ועד למקום בו נראה הוא מוטל בנתיב השמאלי. המערערת אישרה שעצרה במקום מיד עם הפגיעה בקטנוע וכי מקום הרכב המופיע בתמונות מצביע על מצב הרכב מיד לאחר התאונה. אף שברי הקטנוע נמצאו כולם בנתיב השמאלי. בדין קבע אפוא בית משפט קמא כי התאונה התרחשה בנתיב השמאלי תוך דחיית גרסת המערערת.

24. אשר לשדה הראיה, סברה המשיבה כי נכונה הקביעה בהכרעת הדין שלפיה הטענה אינה רלבנטית. כיון שהמערערת סתה לנתיב השמאלי, כממצאי הכרעת הדין וכנחזה בתמונות, הרי אם יכולה היתה להבחין בקטנוע לא היתה אמורה לסטות, ואם לא יכולה היתה לראותו ודאי שאסור היה לה לסטות לנתיב השמאלי.

אשר לתקנה 61 לתקנות התעבורה, נטען כי אינה מתייחסת למצב שבו הרכב שמלפנים הנוסע בנתיב אחר סוטה לנתיב נסיעת הרכב שמאחוריו. התקנה מתייחסת למצב שבו רכב נוסע אחר רכב ואז הרכב הנמצא מלפנים מאותת. במקרה זה יש לאפשר לו לבצע את הפניה אך לא זה המצב בענייננו.

25. ביחס לגזר הדין נטען כי מדובר בגזר דין מאוזן, בהינתן התאונה שתוצאותיה כה קשות. במקרים דומים הוטלו עונשי מאסר בפועל ולו בעבודת שירות. היעדר רכיב מאסר בפועל ולמצער רכיב של"צ מגזר הדין, משקף את חלופת הזמן ואת נסיבותיה האישיות של המערערת. אלו קיבלו ביטוי הולם בגזר הדין.

תשובת המערערת

26. ב"כ המערערת טען בתשובה כי מסימני הבלימה שתועדו בתצלום ניתן ללמוד כי הקטנוע עקף את רכב המערערת למרות שהאחרונה אותתה. אף שגתה המשיבה בפרשנותה ל"כלל הדרך". האחרון עוסק בסטייה פתאומית מנתיב אחד לנתיב הנגדי או לשול. במצב זה נקבע כי רכב אינו סוטה סתם כך ועל נהג הרכב הסוטה להסביר ולהצדיק את פעולתו. בענייננו ביקשה המערערת לעבור כדין מנתיב נסיעתה לנתיב שמשמאלו ואותתה לשם כך. בנסיבות אלה אין תחולה ל"כלל הדרך".

דין והכרעה

27. בחנתי את הראיות שעמדו לנגד עיני בית משפט קמא, עיינתי בפרוטוקול הדיונים שנערכו לפניו, קראתי את פסק דינו, ושקלתי טיעוני הצדדים.

28. בפתח הדברים ראוי להפנות להלכה המושרשת שלפיה ערכאת ערעור לא תיטה לרוב להתערב בממצאים עובדתיים שנקבעו בידי הערכאה הדיונית אשר התרשמה מהעדים שהופיעו לפניו. התערבותה מצטמצמת למקרים חריגים שבהם נפלה טעות עניינית המצדיקה תיקונה במסגרת הערעור.

נאמר בע"פ 5010/17 שטרית נ' מדינת ישראל (20.6.19) -

"כידוע, ככלל ערכאת ערעור אינה מתערבת בממצאי עובדה ומהימנות של הערכאה הדיונית (ע"פ 3162/17 זייצב נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (19.10.2017) (להלן: עניין זייצב); ע"פ 4153/17 חסקינד נ' מדינת ישראל, פסקה 19 (22.2.2018)). לכלל זה כמה חריגים, בהם ממצאים שערכאת הערעור יכולה להתרשם מהם כמו הערכאה הדיונית (כגון ראיות בכתב, הקלטות וסרטונים); מסקנות שמתבססות על שיקולי היגיון ועל ניסיון החיים; טעות ממשית שנפלה בהערכת הראיות (עניין זייצב, בפסקה 9)".

29. במקרה חריג וייחודי זה סבור אני כי הצטברו מחדלי חקירה ונתונים אובייקטיביים שפגעו ביכולתה של המערערת לנהל הגנתה כראוי. כן נגרם למערערת נזק ראייתי לאו בר תיקון אשר מצדיק הנחת הנחות לטובתה.

הבוחן הראשון אשר עשה לחקירת האירוע הלך לדאבון הלב לבית עולמו ולא ניתן היה לעמתו עם היעדרן של פעולות חקירה מתבקשות. הוברר כי נפטר עוד טרם הגשת כתב האישום בגלגולו הראשון. המשיבה מצאה לנכון להשלים את החקירה בסיוע הבוחן השני רק לאחר מספר שנים, לאחר שבית משפט קמא הורה על ביטול האישום, ולאחר שכבר הוגש כתב האישום בשנית. התנהלות המשיבה בהקשר זה לא הוסברה או נומקה באופן מניח את הדעת. נוסף על האמור רוכב הקטנוע לא זכר דבר מן האירוע.

30. ככלל, טענה בדבר קיומם של מחדלי חקירה מחייבת בחינה כפולה. תחילה על בית המשפט לבחון אם קיימים מחדלים כאמור. לאחר מכן עליו לקבוע באם בעקבות אותם מחדלי החקירה קופחה הגנתו של הנאשם באופן שהקשה עליו להתמודד עם חומר הראיות העומד נגדו. נפסק בע"פ 6679/04 סטקלר נ' מדינת ישראל (11.5.16) -

"בעניין מחדלי חקירה, נקבעה ההלכה בעניין מליקר:

"כאשר 'חסרה' ראיה כאמור לתביעה - נזקף ה'מחדל החקירתי' לחובתה, שעה שנערך מאזן הראיות ונדונה השאלה האם הרימה התביעה את נטל ההוכחה המוטל עליה. ואילו מקום שהעדרה של הראיה 'חסר' להגנה, תוכל זו להצביע על ה'מחדל' כשיקול בדבר קיומה של ה'אפשרות' הנטענת על ידה, הכל בהתאם לנסיבות המיוחדות של העניין הנדון..." (ע"פ 4384/93 מליקר נ' מדינת ישראל (לא פורסם, ניתן ביום 25.5.94). וראו עוד: ע"פ 4855/02 מדינת ישראל נ' בורוביץ (לא פורסם, ניתן ביום 31.3.05); ע"פ 5152/04 אגרונוב נ' מדינת ישראל (לא פורסם, ניתן ביום 23.6.05)).

כן נקבע כי יש לבדוק האם קופחה הגנתו של הנאשם כתוצאה מאי קיומן של פעולות החקירה, באופן שהתקשה להתמודד עם חומר הראיות שמפלילו (ע"פ 2511/92 חטיב נ' מ"י (לא פורסם, ניתן ביום 5.7.93); ע"פ 173/88 אסרף נ' מ"י, פ"ד מד(1) 785, 792).

כן נפסק בע"פ 2697/14 חדאד נ' מדינת ישראל (6.9.16) (להלן: "עניין חדאד") -

"המבחן בפסיקה לגבי מחדלי חקירה הוא אחד: האם יש בהם כדי לפגוע בהגנתו של הנאשם, למשל, עקב כך שנמנע ממנו להעלות תרחיש חלופי נוכח אותם מחדלי חקירה".

31. המערערת טענה, בין היתר, שלא נבדק שדה הראייה לאחר שעה שהרכב החל לסטות לנתיב השמאלי. כן טענה כי לא נבדקו מידות הרכב. עוד טענה כי לא נבדקו מהירות נסיעת הרכב ומהירות נסיעת הקטנוע בטרם התאונה, כמו גם מיקומו של הקטנוע בשניות שלפני התאונה. היינו, אם נסע על הנתיב השמאלי או שמא נסע מאחורי הרכב וניסה לעקוף את רכבה של המערערת עובר לתאונה למרות שהמערערת אותתה לשמאל. אף לא נערך ניסוי בו הוצב קטנוע דומה במקום התרחשות התאונה על מנת לבחון היתכנות כל תרחיש סביר אפשרי. לאחר שבחנתי את הנתונים הגעתי לכלל דעה כי יש ממש בטענות המערערת.

32. כזכור נהג הקטנוע לא זכר דבר (ראו: ת/19) משכך לא ניתן היה לקבל ממנו גרסה סדורה בדבר פעילותו, מהלכיו ואופן נסיעתו ומהירותה עובר לתאונה. במצב דברים זה החקירה היתה אמורה להיות מתועלת לבחינת מספר תרחישים אפשריים. לא נעלמה מעיני העובדה כי המערערת גרסה שהתאונה התרחשה בנתיב הימני בו נסעה ולא בנתיב השמאלי אליו בקשה לשים פעמיה, וכי טענה זו נדחתה בבית משפט קמא. עם זאת, כבר בסמוך להתרחשות אמרה המערערת לשוטר שהגיע למקום "אני לא יודעת מה קרה ומאיפה הוא הגיע אני פתאום הרגשתי מכה במראה וראיתי את האופנוע נופל לצד" (ראו: ת/1, "דברי נהג 2"). דברים דומים אמרה המערערת בהודעותיה (ראו: ת/13 ש' 43, ת/14 ש' 51). אם כן, המערערת חזרה וטענה כי לא ראתה את הקטנוע קודם לתאונה חרף העובדה שהסתכלה במראות הרכב. משכך היה צורך לבחון האם המערערת יכולה היתה כלל לראות את הקטנוע עובר לסטיית הרכב שמאלה או במהלכה ובשל כך להימנע מהסטת הרכב שמאלה. על הבוחן היה לאמוד את שדה הראייה של המערערת לאחר, את מידות רכבה, מה היתה מהירות נסיעתה, מה היתה מהירות נסיעת הקטנוע ומה היה מיקומו עובר לתאונה. כך ניתן היה להסיק האם נוכח כל אלו היה על המערערת להבחין בקטנוע בטרם קרות התאונה. כן ניתן היה להסיק האם עמד לרשות המערערת מרווח זמן מספיק על מנת להימנע מביצוע הסטייה אם לאו.

33. השוטר שערך את ת/1 העיד כי הגיע לזירת ההתרחשות לאחר כמחצית השעה מעת האירוע ופגש במקום שוטר אחר. הוא העיד שלא ערך מדידות ולא ידע היכן היה הקטנוע עובר לתאונה. הוא אף לא איתר עדי ראייה (ראו: 21.1.18 עמ' 13, ש' 24-27). בת/1 צוין שהשוטר האחר שהגיע ראשון למקום אמר כי דוח פעולה שערך מצוי במחשב. משום מה דוח זה לא הוצג בבית משפט קמא ואותו שוטר אחר שפרטיו צוינו בת/1 לא העיד כלל בבית משפט קמא למרות היותו הראשון בזירת ההתרחשות. אציין כי לא מדובר בשוטר שערך את דוח הפעולה שסומן ת/18, כי אם בשוטר אחר.

הבוחן השני העיד כי קיבל את תיק החקירה לביצוע השלמת חקירה רק בשלהי שנת 2016. הוא לא ידע מה הן מידות הרכב, לא ידע לאיזו מהירות יכול הקטנוע להגיע, לא ידע היכן היה הקטנוע בשניות שלפני ההתנגשות,

אך כן ביצע ניסוי שדה ראיה. אלא שניסוי זה שבוצע ברכב מסוג אחר משל המערערות בחן את שדה הראיה לפני, ואילו שדה הראיה לאחר לא נבדק. עוד העיד הבוחן השני כי לא בדק מה הם "השטחים המתים" בעת הנסיעה ברכב המערערות. הוא אף לא ידע אם נבדקה תקינות מערכת הבלמים של הקטנוע וכאמור לא נקבעה מהירות נסיעת הקטנוע.

34. בנסיבות אלו איני סבור כי ניתן היה לקבוע במידת הוודאות הדרושה כיצד נסע הקטנוע. ודאי שלא ניתן היה לאמוד את מידת הזהירות בה נסע רוכב הקטנוע והאם רשלנות כזו או אחרת בהתנהלותו הכוללת תרמה באופן חלקי או מכריע לקרות התאונה. ראוי לציין כי המערערות גרסה שהאטה את מהירות נסיעת הרכב מתוך מטרה לפנות שמאלה בצומת הקרוב. משכך לא ניתן לבטל לחלוטין אפשרות שלפיה מהירות נסיעת הקטנוע הייתה גבוהה ממשית ממהירות נסיעת רכבה. כזכור לא נמצאו עדי ראיה ורוכב הקטנוע לא זכר דבר, כפי הנראה נוכח הפגיעות מהן סבל.

35. אפשר ובכל מחדל מאלו שפורטו לעיל לא היה כדי לפגוע בהגנת המערערות, אך הצטברות מחדלי החקירה, לרבות פטירתו של הבוחן הראשון שערך את החקירה ועל פי מסקנותיו הוגש כתב האישום, מקשה על הסקת מסקנות במידת הוודאות הנדרשת. משכך סבור אני כי הקביעה שלפיה היתה המערערות אחראית לתאונה היא קביעה מוקשית. גם אם כלל הנתונים יכולים היו להספיק להוכחת טענת המשיבה ברמת הוכחה פחותה יותר, הרי לצורך הרשעה בביצוע עבירות פליליות היה על המשיבה לעמוד ברף הוכחה גבוה מאוד. דומני כי נותרו בהקשר דן ספקות הנוגעים לאחריותה של המערערות לתאונה.

36. נוכח מיקום הרכב בעת התאונה קמה חזקה שלפיה הסטת הרכב קמעא לנתיב השמאלי מקורה ברשלנות המערערות. משכך, הנטל לעורר בנדון ולו ספק סביר עבר לכתפיה. נפסק ברע"פ 1713/93 **בוקובה נ' מדינת ישראל (7.6.93)** -

"נהיגה כדן ובזהירות הראויה היא בציוד הימני של הכביש, ועצם המעבר המוכח לצד שמאל יוצר ראיה לכאורית בדבר נהיגה שלא בדרך הזהירה. החובה להוכיח את האשמה מעל לכל ספק סביר רובצת לעולם על התביעה, אך כאשר מוכחת נהיגה החוצה את הכביש מימין לשמאל, כפי שאירע כאן, נוצרת הוכחה לכאורה לנהיגה חסרת זהירות. בכך יוצאת התביעה חובת השלב הראשון של הבאת הראיות. מעתה עברה חובת ההוכחה לנאשם [...] הנאשם מצידו יכול להמציא עדות מטעמו הסותרת את הראיה לכאורה של נהיגה בלתי זהירה, בניגוד לכל כיוון ואופן מותרים".

בענייננו לא הוכחה "נהיגה החוצה את הכביש מימין לשמאל", אך כן הוכחה, בניגוד לגרסת המערערות, סטייה קלה ומסוימת מנתיב אחד למשנהו. מכאן שחזקת "כלל הדרך" עומדת לחובת המערערות אם כי לא במלוא עוצמתה. עם זאת, בהעדר כל גרסה נוגדת לגרסת המערערות שלפיה הגיח הקטנוע למקום באופן פתאומי ולא צפוי, לא היתה פטורה המשיבה באמצעות הבוחן מלבדוק האם התקיימו תרחישים חלופיים. המשיבה למעשה ביטלה תרחישים הנחזים להיות סבירים עד שלא נבחן כל נתון שהוא אשר בכוחו לקבוע אם האחריות לתאונה באמת ובתמים רובצת לפתחה של המערערות ולא לפתחו של רוכב הקטנוע או לפתחו של צד שלישי.

37. בתמונות שצולמו במקום ההתרחשות בידי הבוחן הראשון (ת/2) נראה רכב המערערת ממוקם בעיקרו בנתיב הימני ורק שני גלגלי השמאליים נמצאים על פס ההפרדה או בסמוך לו ולא במרכז של הנתיב השמאלי. מצב זה אף הוא עשוי להצביע על בואו של הקטנוע במהירות גבוהה מאחורי רכב המערערת, עד כי לא עלה בידי רוכבו להאט או לסטות מעט שמאלה כדי להימנע מפגיעה ברכבה של המערערת. נראה כי רכב המערערת לא נכנס לנתיב הנסיעה השמאלי וודאי שלא חסם אותו אלא רק החל בסטייה לעברו. סימני הבלימה אליהם התייחס הבוחן השני בת/16 (ראו: תמונה מס' 3) ויתר הסימנים עליהם עמד אינם מסירים את הספק שלפיו נהג הקטנוע הגיע מאחורי רכב המערערת במהירות לא מידתית ולא הספיק לבלום, ולחילופין בחר לעקוף את רכבה במהירות גבוהה בעת הסטת הרכב לשמאל תוך התעלמות מנורות האיתות. בהיעדר נתונים רלוונטיים ונוכח הנזק הראייתי שנגרם להגנת המערערת נראה כי עסקינן בתרחישים שאינם בלתי סבירים והיה על המשיבה לנסות ולסתור אותם באמצעות ראיות, אלא שאלו לא נמצאו.

38. בע"פ 489/74 שטם נ' מדינת ישראל, פ"ד ל(1) 256, 261 (1975) נקבע -

"הכלל הוא, כמו בכל משפט פלילי, שעל התביעה להוכיח, כי התאונה נגרמה עקב רשלנותו של המערער ושהוא נהג, עובר לתאונה מבלי להתחשב בכל אותם הגורמים שהמצב חייבו להתחשב בהם, בין המצב הכביש, בשדה הראיה, במזג האוויר, בצפיפות התנועה ובכל אותם הגורמים שיש להם השפעה על התנועה בכבישים. אולם בשום אופן אין לצאת מתוך הנחה, כי עצם קרות התאונה מראה על רשלנות הנהג".

כן נקבע ברע"פ 7468/07 לוקשינסקי נ' מדינת ישראל (19.3.12) -

"בהיעדר ראיות אחרות, אזי תחשיבים פשוטים יחסית יכולים היו לסייע בגיבוש עמדה וקביעת ממצאים בעניין זה. ייתכן שאפילו בהנחה הנוחה ביותר למערערת מבחינת מהירות האופנוע, היה נמצא כי מהירותה המקסימלית היתה איטית באופן בלתי סביר. ברם תחשיבים כאלו לא נעשו. זה היה תפקידה של התביעה, שעליה הוטל להוכיח את אשמת הנאשם מעבר לספק סביר (סעיף 34כב(א) לחוק העונשין), שהרי העובדה שהתרחשה תאונה קטלנית לא די בה כשלעצמה כדי ללמד שמי ששרד אותה - התרשל".

39. בהצטבר התהיות שפורטו לעיל סבורני שהוטל ספק סביר לעניין אחריות המערערת לגרימת התאונה.

בהקשר דנן אזכיר את האמור בע"פ 10152/17 מדינת ישראל נ' ח'טיב (10.5.18) -

"[...] עקרון על הוא במשפט הפלילי כי נטל השכנוע מוטל על התביעה, ועל מנת לעמוד בנטל זה עליה להוכיח את אשמתו של הנאשם מעבר לספק סביר (סעיף 34כב(א) לחוק העונשין). משמעות הדבר היא כי על התביעה להוכיח עובדות המצביעות בכיוון אשמת הנאשם במיוחד לו "במידה המגיעה לכדי אפשרות הקרובה עד מאוד לאמת או לוודאות" [...] הובהר בהקשר זה, כי בית המשפט רשאי להרשיע את הנאשם אם גרסת התביעה היא הפירוש ההגיוני היחיד לעובדות שהוכחו, אף אם איננה

בגדר ודאות גמורה [...] יחד עם זאת, מקום בו קיימת אפשרות ממשית שאיננה תאורטית גרידא, בדבר חפותו של הנאשם, ולאפשרות זו קיימת אחיזה בחומר הראיות - יש לזכות את הנאשם".

ובעניין חדאד נאמר -

"נותר חשד כלפי המערער, ונותרו תמיהות לא מעטות באשר להתנהלותו, אך אין די באלה כדי לבסס מסקנה של אשמה מעבר לספק סביר. המקרה דנן הוא מקרה גבולי, אך מאחר שלא ניתן לשלול לדעתו, כמסבר לעיל, את האפשרות שהמערער לא ביצע את המיוחס לו, נוכח קיומו של תרחיש חלופי סביר, הרי שגם אם התרחיש החלופי הוא בעל סבירות נמוכה, עדיין הוא מחייב את זיכוי של הנאשם, שכן לתרחיש חלופי זה יש עיגון בחומר הראיות, בניסיון החיים ובחוות דעת מומחים שהעידו, ואין מדובר בתרחיש תיאורטי ספקולטיבי בעלמא [...] לענין התרחיש החלופי ראוי להדגיש, כי לא רק שהחקירה לא בחנה מלכתחילה תרחישים אחרים ו"ננעלה" על התרחיש המפליל נגד המערער, אלא שגם כאשר הועלה תרחיש חלופי על ידי המערער הוא לא נבדק".

40. נוכח התוצאה אליה הגעתי לא מצאתי להרחיב דברים בדבר תקנה 61 לתקנות התעבורה אליה הפנתה המערער, אך אזכיר גם את חובת המערער הנגזרת מהאמור בתקנה 40(א).

סוף דבר

41. על יסוד כל האמור לעיל סבור אני כי נותר ספק סביר ממנו זכאית המערער ליהנות. יש אפוא לזכותה מחמת הספק וכך אני מורה.

הצדדים הסכימו כי פסק הדין יינתן בהיעדרם.

המזכירות תשלח את פסק הדין לצדדים ותוודא קבלתו.

ניתן היום, כ' סיוון תשע"ט, 23 יוני 2019, בהעדר הצדדים.